

ДЮДЮДЮ

№ 6/76

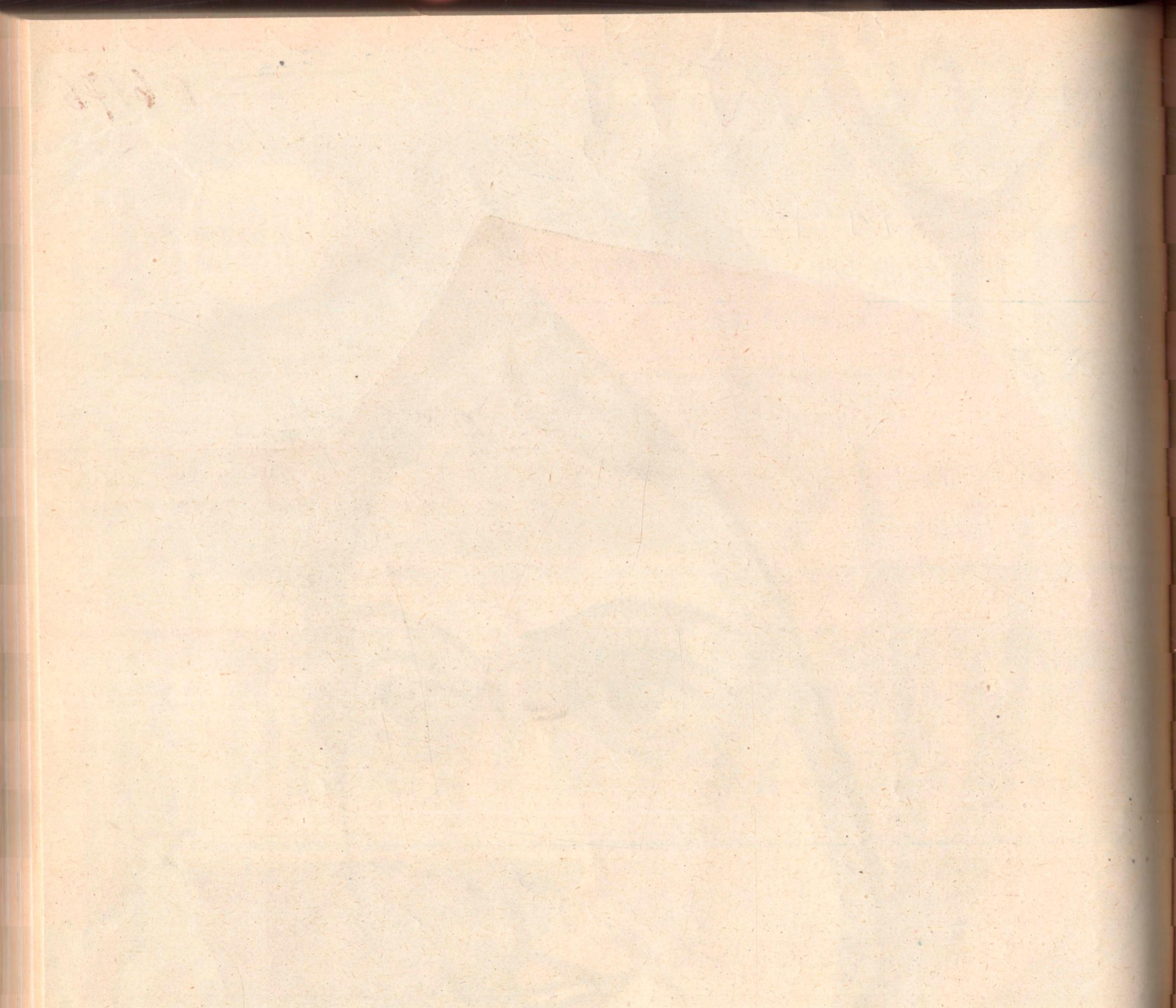
1934

196
1960/8

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

№

ЦІНА 20 К

№ 14 (37) „1926“].

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

ВСЕСВІТ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 14 (37) 1 серпня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

Фелікс Едмундович Дзержинський.

Голова Вищої Ради Народнього Господарства Союзу Р. С. Р. та Голова Об'єднаного Державного Політичного Управління Союзу Р. С. Р. нагло помер 20-го липня від приступу грудної жаби. Остання фотографія т. Дзержинського, коли він знімався під час свого перебування в Харкові в травні місяці ц. р.

ТРИ ПАЛЬЦІ

Оповідання П. Ванченка.

Смеркалося.

Я йшов по романтичному шосе.

Лінивий від кримського повітря, я спірався на традиційний — в спочинкові — ціпок і так само ліниво плів мережево з тихих, як сутінь вечора, думок.

Здаля, зза сірих контурів, воркотіло, як допотопний звір, спокійне море, а круг мене густо перехрещували повітря швидкі, як хвиля радіо, металічні співи цікад.

Мені до без краю подобалась ця рожева сутінь і мінорний плеск моря, і я зібрався йти далеко, без цілі, використовуючи південний вечір і свій місячний спочинок, без зарані обміркованого плану.

За крутим зворотом я несподівано наткнувся очима на страшну — в приємках — масу, що важкою плямою темніла на сірому шосе. Я міг подумати, що це був слон — на те підбивала моя уява й темперамент південного запашного повітря. Але пролетів швидко автомобіль і освітив своїми очима шосе, паркан, кіпариси й страшну масу, і — я пізнав, то був паровий коток, контурами схожий на модного трактора. В цьому місці ремонтували шосе.

Я вилаяв автомобіль, що так невчасно роспорошив мою фантазію і підійшов ближче.

Рожеві присмерки вже погасли. Ніч швидка, полохлива і знать відкіль прилетіла і як геніяльна фарба натхненого стра невпіймана впала на землю. Тоді зразу: і шосе і кам'яний паркан, і заялзений поетами монах-кіпарис, і, навіть, неврівноважений нічний, на чужому ґрунті дуб, — все зразу одяглося у таку нищею чорної ночі й робило настрій ще більшої романтичності настрій хорошої тільки що прочитаної книжки.

Зацікавлений розкаряченим возом, цією випадковою плямою на південнім ґрунті, я рішуче ввійшов у ворота... Мене торкнулася моя фантазія, і я не міг інакше думати, що це сирота з великого циганського табору.

Справді, може я не помилився: віз обідраний, з горбатим халабудом в задку; оддаль, біля воза, чумацьке вогнище, три ніжок, казанок, засмажені напів голі хлопці в широких бридках і, навіть, люлька; от де тільки... моє око шукало пару циганських голодних шкап, що отут десь ростреножені хитро й махують хвостами, або, принаймні, пару волів і я б погодився тоді що це хоч чумаки.

Дихала спокійно ніч. Напівголі хлопці мовчали, і я, не запроханий, мовчки підійшов і сів біля вогнища. Моє наважиство виправдував мій настрій та й в цілому я не збирався бути настирливим і порушувати спокій цієї групи.

Звичайно, й на цей раз моя фантазія, просто кажучи, обарила мене. Це були і хлопці, що працювали сьогодні — разом з тим котком, що я зустрів біля воріт — по ремонту шосе і зараз доварювали собі вечерю й збиралися солодко заснути після трудного дня.

Їх трое сиділо навколо казанка й мовчки, поволи, наче вогонь лячилось, підкидали жменями у вогнище сухий хмиз.

Червоні язики виривались за триніжок, лякали полоханих темінь і танцювали мусяжковими плямами на засмажених обпечених фігурах.

Інколи хто з них підводив голову, тоді світло червоного язика підбиралось аж під бриля й на один момент освічувало так само спокійні, задумливі очі, білі зуби, чорні — на чорному брови й змореність, в цілому, на молодому лиці.

За крутим зворотом я несподівано наткнувся очима на страшну — в присмерках — масу, що важкою плямою темніла на сірому шосе. Я міг подумати, що це був слон — на те підбивала моя уява й темперамент південного запашного повітря. Але пролетів швидко автомобіль і освітив своїми очима шосе, паркан, кіпариси й страшну масу, і — я пізнав, то був паровий коток, контурами схожий на модного трактора. В цьому місці ремонтували шосе.

Я вилаяв автомобіль, що так невчасно распорошив мою фантазію і підійшов ближче.

зараз доварювали собі вечерю й збиралися солодко заснути після трудного дня.

Їх трое сиділо навколо казанка й мовчки, поволі, наче ляжись, підкидали жменями у вогнище сухий хмиз.

Червоні язика виривались за триніжок, лякали полою темінь і танцювали мусянжовими плямами на засмаженні кійних фігурах.

Інколи хто з них підводив голову, тоді світло червоного язика підбиралось аж під бриля й на один момент освічувало так само спокійні, задумливі очі, білі зуби, чорні — на чорному брови й змореність, в цілому, на молодому лиці.

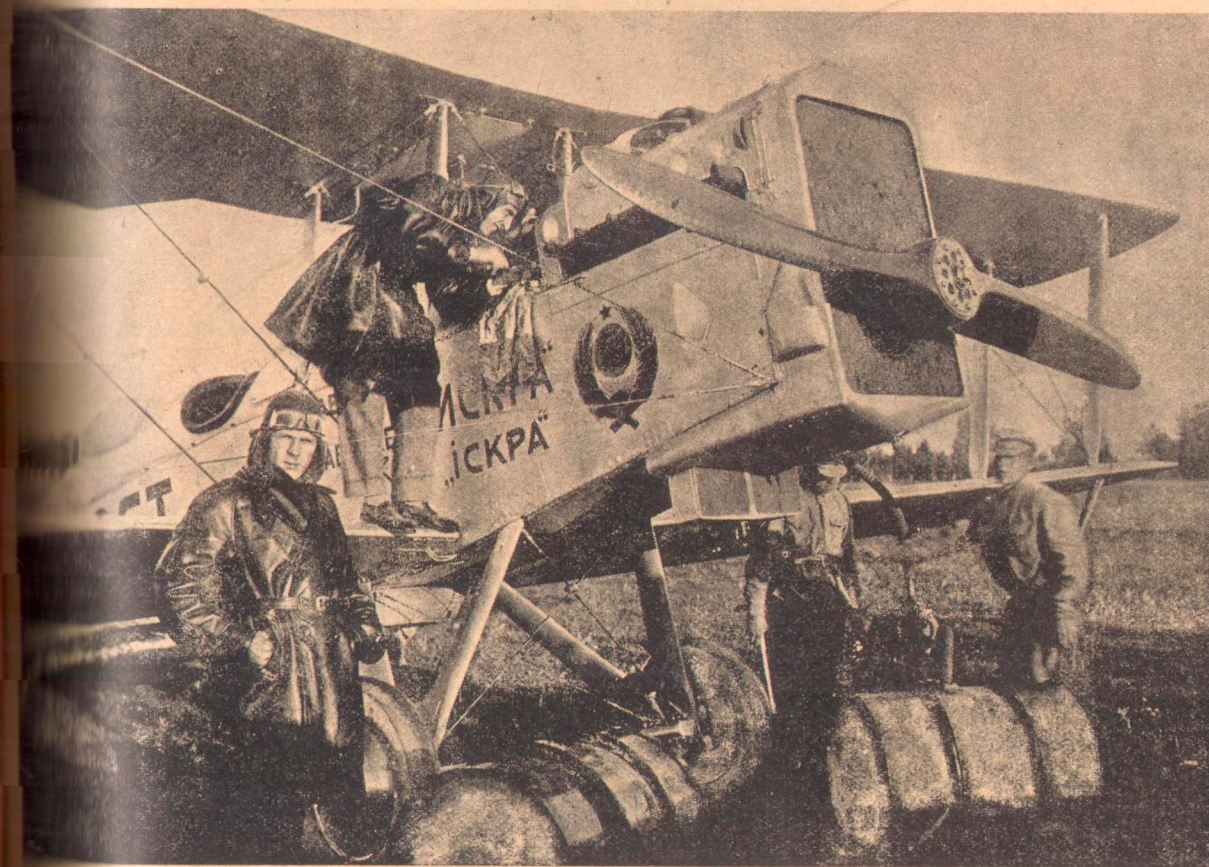
Похорон Ф. Е. Дзержинського. Несуть труну: т. т. Рудзутак, Риков, Сталін, Томський, Молотов, Кіров. За труною: Янек Дзержинський (син Ф. Е.), Варський.

Ця суворя дійсність ніяк не в'язалась з моєю фантазією, і я не розчарувався, бо спокійне, рівне дихання, ці повільні м'язи, що звільнились від напруження, так само мене вразили, як і гордо окреслений рух якогось видатного героя.

І довідався—

Вони хлопці Катеринославської округи. Прийшли сюди на заробітки. Працюють від кубічного метра й тому трудовий день їм по сонцю.

Радянські перельоти на Схід.

„Іскра“ й пілот Моїсєєв з механіком Морозом.

Смаковито сьорбаючи гарячий куліш, вони розповідали про свій дім, про причини, що погнали їх аж сюди на заробітки, про не вміру гаряче сонце, про сьогоднішню роботу, але ні в чому й ні в кого я не почув ні докору, ні жалю, чи дорікання—це була наче запилена сторінка історії, що от-от зі сходом сонця впаде на другий бік.

Заколисаний повільним ритмом розмови, цією простою піснею про труд і життя, я солодко, уставивши лице на вогнище, зтулив вії, коли несподіванно за спиною хтось застогнав.

Я стріпнувся. Один з хлопців швидко встав, набрав води з відра, що стояло біля вогнища, і пішов до воза.

Я здивовано поглянув на віз, потім, через триніжок, на засмажених хлопців, що вже кінчали вечерю й уважно облизували язиками круглі дерев'яні ложки.

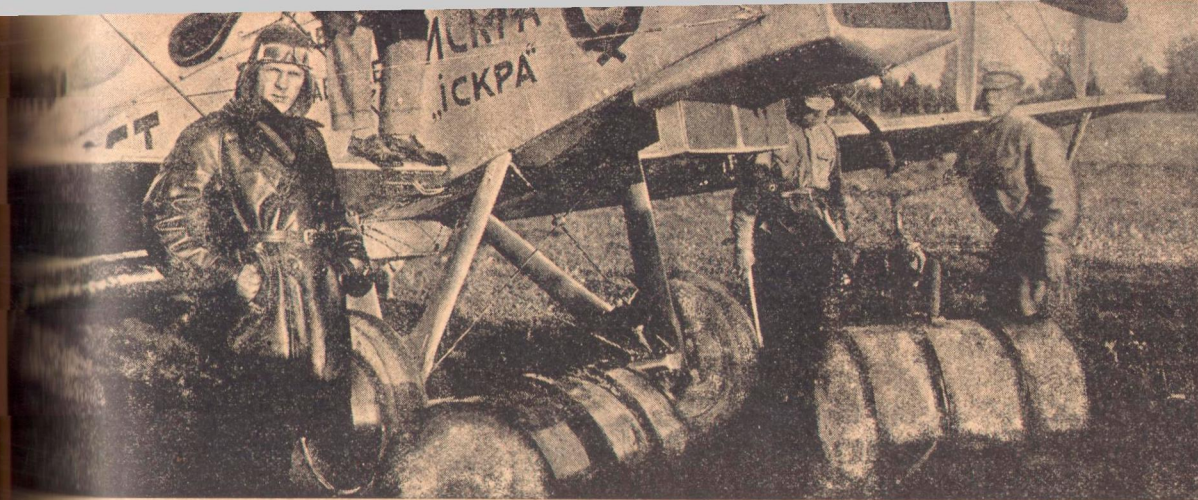
— Татарча—відповів один з них. — Позавчора пристав до нашого гурту... Каже, що безпритульний... їсти нічого. Та й прийняли—хай погодується! А сьогодні, з дуру, погарячивсь в роботі та й попав рукою під коток...

— Пальці помняло хлоп'якові—доповнив другий,—до кісток... Та ото й плаче бідолага.

Спід воза знову застогнало. Потім заворушилась чорна маса й з під драного піджака виглянула кругла, строга в лініях, голова.

— Що, болить рука?—запитав хтось від багаття.

„Іскра“ й пілот Моїсєєв з механіком Морозом.

Льотні перельоти на Схід.

Вранці в 13 на 14 липня з Московського аеродрому піднявся пілот Моїсєєв на літаку „Іскра“ і прямував до Харківу. За 3 г. 45 хв. Моїсєєв перелетів з Москви до Харкова й коли вилетів показував 5, він вже плавно літав над Харківським аеродромом. На аеродромі його зустрічають представники радянських та партійних організацій аерохему, комісії по організації перельотів, командування повітряних сил та інші. Тут на свіжому повітрі їм влаштовано сніданок. Аерохему підносить пілоту грамоту та його помішнику Морозу грамоту та грамоти. Трошки відпочивши знову на „Іскру“, і потім злетіло від міцних ударів.

Перший перельот до Малої Азії здійснено до найменшого гвинтика зроблено на радянському заводі.

* * *

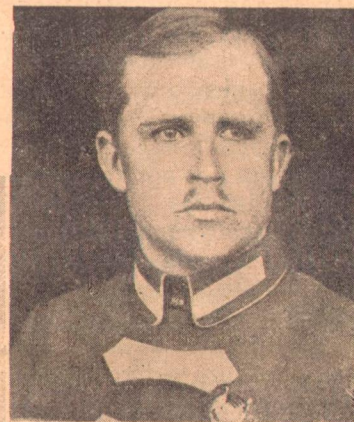
Через кілька днів після того, як надішло повідомлення що тов. Менжерауп добрався до Тегерану, літак через Харків пролетів дружною командою Межерауп за маршрутом Харків — Севастополь — Антверпен на апараті „Красная звезда“. Севастополі пілот, Менжерауп взяв з собою відомого Московського журналіста Коляцова й разом з ним під час пароплавів Черноморської флотії до Ангори.

приняли — хай погодиться! А сьогодні, з дуру, погарячивсь в роботі та й попав рукою під коток...

— Пальці помняло хлоп'якові — доповнив другий, — до кісток... Та ото й плаче бідолага.

Спід воза знову застогнало. Потім заворушилась чорна маса й з під драного піджака виглянула кругла, строга в лініях, голова.

— Що, болить рука? — запитав хтось від багаття.

„Красная Звезда“ й пілот Межерауп.

Кругла голова повернулася на світло й, вимучуючи твердо літеру „л“, протяжно, по дитячому застогнала:

— Палл-ці... Палл-лці!..

— Загоїться — якось загадково заспокоїв довгий худий хлопець, випростовуючи вздовш вогнища сухі зашмалені сонцем ноги.

Ніч вступила в нову фазу. Вона щільно обгорнула шовковим плисом кожен камінець, кожну деревину й заніміла, наче збиралася заснути.

Зворушений коротким оповіданням і стражданням малого татарчати, я почув тривогу й хотів іти, щоб в темряві ночі знову здобути рівновагу й спокій, але мене затримував загадковий, обіцяючий тон довгого хлопця.

Я, дійсно, не помиливсь.

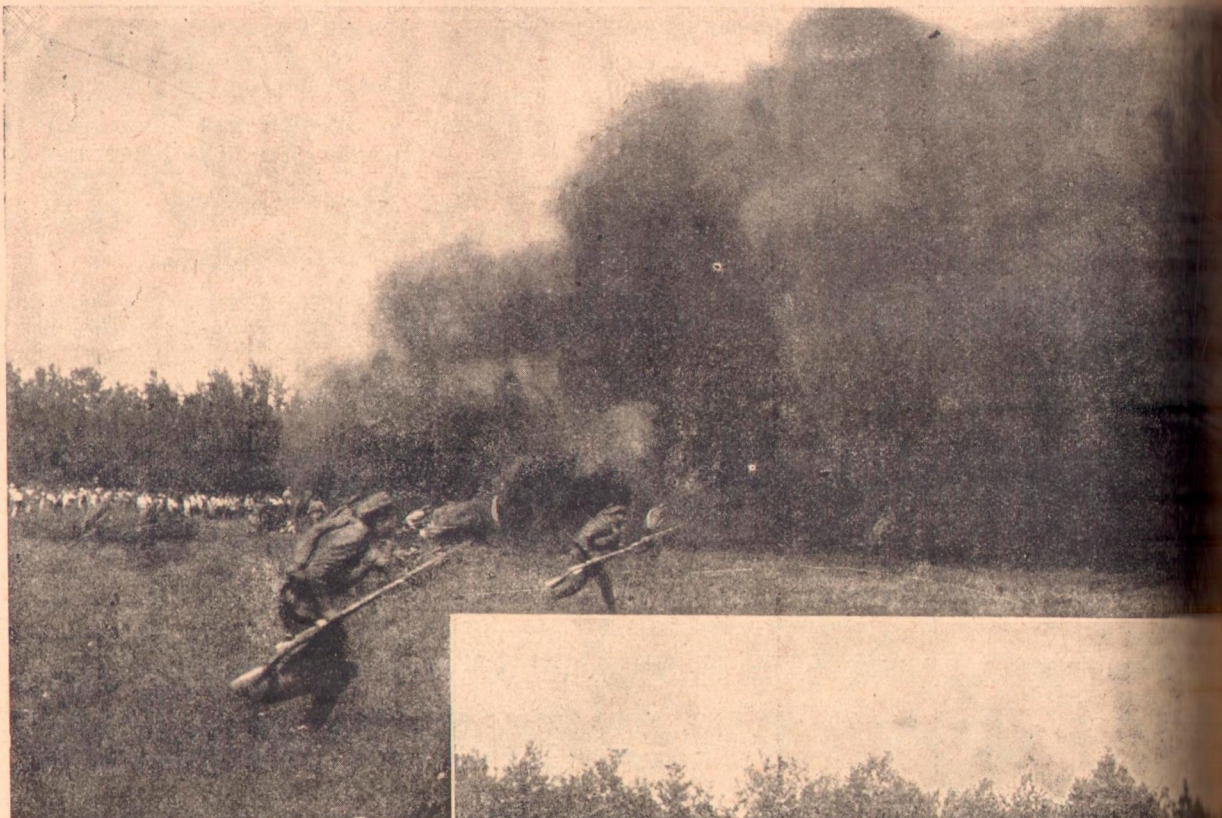
Не пройшло й хвилини, коли він схопився й, турнувши свого бриля на потилицю, з призирством і разом зі стражданням, до когось крикнув:

— Пальці, пальці!.. А мої пальці?!

Він важко дихав, очі його, на світлі вогнища, блиснули диким прадідівським вогнем і, очевидно, в зв'язку з подією щось переживав. Пройшла ще хвилина. Він закурив цигарку, трохи заспокоївся і, спершись на лікоть, розповів таку пригоду:

„Давно це було. А може й недавно... Я не вмію сказати бо час швидкий, а подій безліч. Коротче: це було тоді, коли білі востаннє прогулялися по цих місцях, де ми з вами зараз спочиваємо. Я тоді зовсім молодим хлоп'яком пішов до червоної армії. Мені було—19. Пішов я через-те, що грала в мене кров, що нічого було робити дома й тільки вже в частині я довідався, чому вона—армія—зветься червоною й з ким вона б'ється.

Свято Аерохему в Харкові.

18-го липня Харків святкував день повітряної флоти та хемоборони СРСР.

Угорі—димові завіса. Нижче, планерні змагання.

коли він схопився й, турнувши свого бриля на потилицю, з призи́рством і разом зі стражданням, до когось крикнув: — Пальці, пальці!.. А мої пальці?!

Він важко дихав, очі його, на світлі вогнища, блиснули диким прадідівським вогнем і, очевидно, в зв'язку з подією щось переживав. Пройшла ще хвилина. Він заку́рив цигарку, трохи заспокоївся і, спершись на лікоть, розповів таку пригоду:

„Давно це було. А може й недавно... Я не вмію сказати бо час швидкий, а подій безліч. Коротче: це було тоді, коли білі встанне прогулялися по цих місцях, де ми з вами зараз спочиваємо. Я тоді зовсім молодим хлоп'ям пішов до червоної армії. Мені було—19. Пішов я через-те, що грала в мене кров, що нічого було робити дома й тільки вже в частині я довідався, чому вона—армія—зветься червоною й з ким вона б'ється.

Ми стоялі в Ялі. Наш вартовий батальон за три місяці—з часу коли я прибув до нього—встиг побувати в ділах і вже мав досвід. Час був тоді тривожний. З одного боку нас майже щодня турбували місцеві банди, а з другого—періодичні наскоки загонів білих, що десь ховалися в горах. Ми були власне не вартовим батальоном, що обслуговує місто, а окремою бойовою одиницею, що повсяк час готова була зустріти ворога, не рахуючись з його кількістю. Простіше: ми що-хвилини чекали всього—і тривоги, і нерівного бою і, звичайно, смерті. Тому ми не дуже були здивовані, коли одного ранку пролетіла по місту чутка, що білі зайняли Севастополь і що Ялта зовсім відрізана від червоних. Через півгодини ця чутка ствердилася.

На морі, як ласі коти, показалися англійські пароплави, а в місті почалася паніка.

Не знаю, що вирішено було на екстреній нараді про захист міста, але ми—батальон—знали тільки, що евакуюватись нікуди й заздалегідь підперізувались кулеметними стьожками й старанно обвішувались ручними бомбами.

О пів на десяту ми одержали наказ—розбити батальон на чотирі рівні групи й трьом виступити з міста в різних напрямках, по шосе, а четвертій залишитись при виконкомі. Чому виступити з міста й що робити на шосе—ми не встигли довідатись, бо наказ був швидкий, нервовий і гаять не можна було ні одної хвилини.

Вже по дорозі, тільки, я довідався про бойову задачу. Ми—з одного боку розвідка, що повинна тримати зв'язок з містом і з другого—загін, який зустрівшись з ворожим загonom, повинен зав'язати бій і затримати наступ.

Ішли ми тихо. Ще виходячи з Ялти, ми називалися ротою—хоч нас тільки 32 й везли за собою три кулемети.

Одверто кажучи, я не погоджувався і не розумів цієї стратегічної хитрощи. Я гадав, що бій доведеться прийняти обов'яз-

18-го липня Харків святкував день повітряної флоти та хемоборони СРСР.

Угорі—димова завіса. Нижче, планерні змагання.

ково, й розбити батальон на чотирі групи, це тільки розширить сили. До речі ще: батальон цей був тільки по назві, а справді ж увесь Ялтинський гарнізон міг укластися в одну добру роту бойового складу.

Годин через дві ми зупинились. Наш командир витягнув мапу, уважно розглянув її і орієнтуючись на карту, заявив нам, що далі не підем.

Ми вислали вперед патрулів і одержали дозвіл—спочивати після чого повинні були розмістити караули і, на всякий випадок, вибрати можливі позиції.

Зморені, не так довгим, як швидким переходом, ми з радістю скористували цим дозволом—і зразу-ж запилене шосе перетворилося в рудими буцями, тупими носками до неба.

Але, на жаль, не довелося нам тоді спочити. Не пройшло й п'яти хвилин, коли прибіг патруль і крикнув:

— Білі!..

Ми схопились. Втома кудись відлетіла. — Білі в Алушту. Всього три версти. Вершники... — Скільки? — невідомо.

Божевільно швидко пронеслися тоді події. Ми встигли тільки вмонтувати кулемети за кам'яними парканами, коли зовсім близько, може за двома, трьома зворотами, почувся постріл і потім залп. Це була дійсно, несподіванка.

Наш загін одержав короткий наказ—в гори, по одному і вітром вимівся з шосе; але я та ще два товариші затрималися біля кулеметів і тим рішили свою долю.

Мені й досі в очах стоїть цей клаптик з мого минулого.

Я вже зібрався на паркан, щоб плигнути в яроч і догнати своїх товаришів, коли з-за рогу вискочив десяток вершників, потім ще й ще, і я тільки—від несподіванки—вистрелив кулеметом угору й збитий з паркану впав під ноги скаженому коневоду. То був влучний удар списа й я щільно влип до твердого каменю.

Мені не хотілось вже підводити голови, я знав, напевне, що мене наробають, або найкраще — десяток куль зробе з моїх грудей погане мокре решето. Але довелося встати. Замахнувшись, удар нагая просвистів в повітрі — в мене защеміла спина, і я схопився, вдарившись головою об кам'яний паркан.

Те, що я побачив, мене жажнуло: мій товариш вже лежав на голови, а в другого — в той момент, коли я підняв очі — шабля посеред грудей і він, захитавшись, мов п'яний, впав біля моїх ніг.

Не пригадую зараз, які чуття наповнили мої груди, але я кинув дико, по звірячому й схопивши з землі гвинтовку, на оскаженілого рубаку... і в цей момент почув тупий удар по голові. Пам'ятаю я впав рядом з моїм товаришем.

Прокинувся я вже десь у дворі — ввесь забруднений, ілюючі — мене, очевидно, тягли — і здивувався, що я ще живий. Вже було над вечір.

Я сперся на лікоть, полапав товстий рубець на голові і почав — почав чогось обтрусювати пилюку зі своїх штанів. Навколо мене, по двору, снували заклопотані фігури й з хати йшов гамір. Я підняв очі, подививсь на гори, потім на будинок, на розі якого теліпався великий дерев'яний годинник, і зрозумів, що я в Алушті. Я ще раз полагав на тім'я, встав і... і зразу ж зустрівся зі злими очима вусатого полковника. Він криво посміхнувся, і знову мене всього й густо, як завжди, прошипів:

Встав!.. — Хм... нарешті!

Я зрозумів чому мене залишили живим. Я чекав.

Скільки червоних в Ялті? Як ділались за Севастополь?

Не знаю.

Знатимеш, — злорадістю замахнувшись мене полковник і махнув до мене рукою. Мене били. Били насмажених чеченців нагаями, а полковник товстим волосатим кулаком, і коли я падав, мене зручно підпалювали ногами й поставивши на стінки знову били. Я мовчав. Моя впертість роздратовала полковника до краю й він порішив мене засобом добути від мене правду й примусити мене заго-

Це була несподіванка, я не чекав цього... Я навіть промовчав. За мене крикнуло мале дівча, що стояло в дверях, а я дивився на свій палець, що швидко покотився по столі й думав тільки, що осталося їх тепер чотирі. Я не розбирав уже, що кричав полковник, чого він хотів від мене і лише мутними очима стежив за стьожечкою крові, що бігла з столу й великими краплинами падала біля моїх ніг.

Я бачив ще, як підійшов чорний собака, злизав кров й потім, зіп'явшись ще й на стіл, турнув мого пальця на землю.

Я зомлів.

Але прокинувся швидко. Мене щось допитували. Я не відповідав, бо не знав, що відповідати, і знову почув у руці швидкий гострий вогник і не стало ще одного пальця.

І потім — третього.

Я чекав смерті.

Але світ і життя повне несподіванок. В той час, коли я уявив, що шабля швидко перевернулася в повітрі й летить зі свистом до моєї голови, десь поблизу залунав постріл. Я здивувався. Потім почув, як затрусився стіл, на якому так покірно лежала моя голова і хтось важкий упав на мою спину. Я почув крик:

— Хтось убив полковника!

Вже смеркало. Мені знову до болю захотілось жити.

Переляканий двір заворушився, як в гарячці. Несподіваний постріл і вбивство полковника стрівожили п'яну юрбу. Вона кинулась в різні боки відшукувати, очевидно, мого друга.

Я — один без догляду. Темніло.

Я туго скрутив шкіряним поясом покалічену руку й нетвердою ногою побрів до воріт.

Через день мене підняли в горах мої товариші...

Він замовк. Я звернув увагу на його руку, що лежала близько вогнища й побачив короткі товсті вузли замість трьох пальців.

Ніч знову розходила й співала.

Зморені хлопці лежали навколо вогнища, прикривши брилями лиця. Чулося рівне дихання. Я попішив.

...нув мене всього й густо, як
...решень, прошипів:

Встав!.. — Хм... нарешті!
...розумів чому мене залишили
...ним. Я чекав.

Скільки червоних в Ялті?
...дизнались за Севастополь?

Не знаю.

Знатимеш, — злорадісно за-
... мене полковник і махнув до
... рукою. Мене били. Били
... засмажених чеченців нагаями,
... полковник товстим волосатим
... ном, і коли я падав, мене зручно
... люювали ногами й поставивши
... тінки знову били. Я мовчав.
... моя впертість роздратовала
... полковника до краю й він порішив
... засобом добути від мене
... ности й примусити мене заго-
... рти.

... ще раз прошипів:

Будеш відповідати?

... ще раз промовчав.

... він коротко рубнув:

До столу!

... не знав що буде, але чекав

... лютого й смерти.

... чеченців, що тупо випов-

... наказ свого полковника, схопили мене під руки й повели

... танку, де стояв круглий, заставлений пляшками, стіл.

... побитий, мов п'яний. В дворі, так само, продовжувалась

... бігали заклопотані люди—й ніхто не звертав особли-

... ваги на мене, на полковника,—я був один і почував бс-

... самотність перемішану з фізичними муками.

... біля столу я тільки трохи підбадьоривсь. Я підняв очі,

... розглянути що мене чекає й несподівано зустрівся погля-

... старим бородатим євреєм, що стояв в двері й пильно

... на моїми вимученими рухами. Біля нього, в позі загнан-

... переляканої вівці, стояла дівчинка - підліток і, ніби шукаючи

... ту, ховала свою голову в поли широкого піджака.

... побачив у них на лиці ті муки, що я переживав, спів-

... і мені стало радісно. Я почув перед шибенецею, не

... від себе, рідну душу.

... була дійсно щаслива — в тих обставинах — хвилина,

... після довгих мук напився холодної цілющої води й збі-

... явити. Але все те, що трапилось слідом за цією хвилиною

... всякому радість і залишило згадку по собі на все

... Це була чортяча вигадка вусатого полковника.

... мене схопили за руку, розложили її на столі, придавили

... рубали один палець.

М. Ракоші, відомий угорський комуніст. Фашистський уряд
Хорті судить його за комуністичну діяльність.

повів довгий хлопець. Потім він освітив цигаркою чорні вуса,
й очевидно думаючи про щось інше, додав:—Було... цією вес-
ною — в Севастополі на вокзалі... відходив потяг. Я почув
тільки радісний й разом здивований дівочий голос:—Тату!.. --
він!... у нього немає трьох пальців на руці.

У довгастого хлопця раптом став ліричний голос. Він про
щось мріяв.

Погасло вогнище.

Темінь.

Застогнало татарча.

Я йшов знову по романтичному шосе й думав про катерино-
славського хлопця. Я бачив його після роботи й хотів ще
уявити повного, невичерпаного в рішучому бою. Я знав, що він
червоний вояка, але мені хотілось сплести міцну прозаїчну
верювку, що з'єднує своїми кінцями два етапи: минулий крі-
вовий фронт і сьогоднішню відбудівлю шосе.

Ніч виміряла свою половину.

Зоряне небо, густим вогненным решетом, низько схилилось
до землі.

Реонує вітер.

переляканий дитя заворушався,
як в гарячці. Несподіваний постріл
і вбивство полковника стрівожили
п'яну юрбу. Вона кинулась в різні
боки відшукувати, очевидно, мого
друга.

Я—один без догляду. Темніло.

Я туго скрутив шкіряним поясом
покалічену руку й нетвердою ногою
побрів до воріт.

Через день мене підняли в горах
мої товариші...

Він замовк. Я звернув увагу
на його руку, що лежала близько
вогнища й побачив короткі товсті
вузли замість трьох пальців.

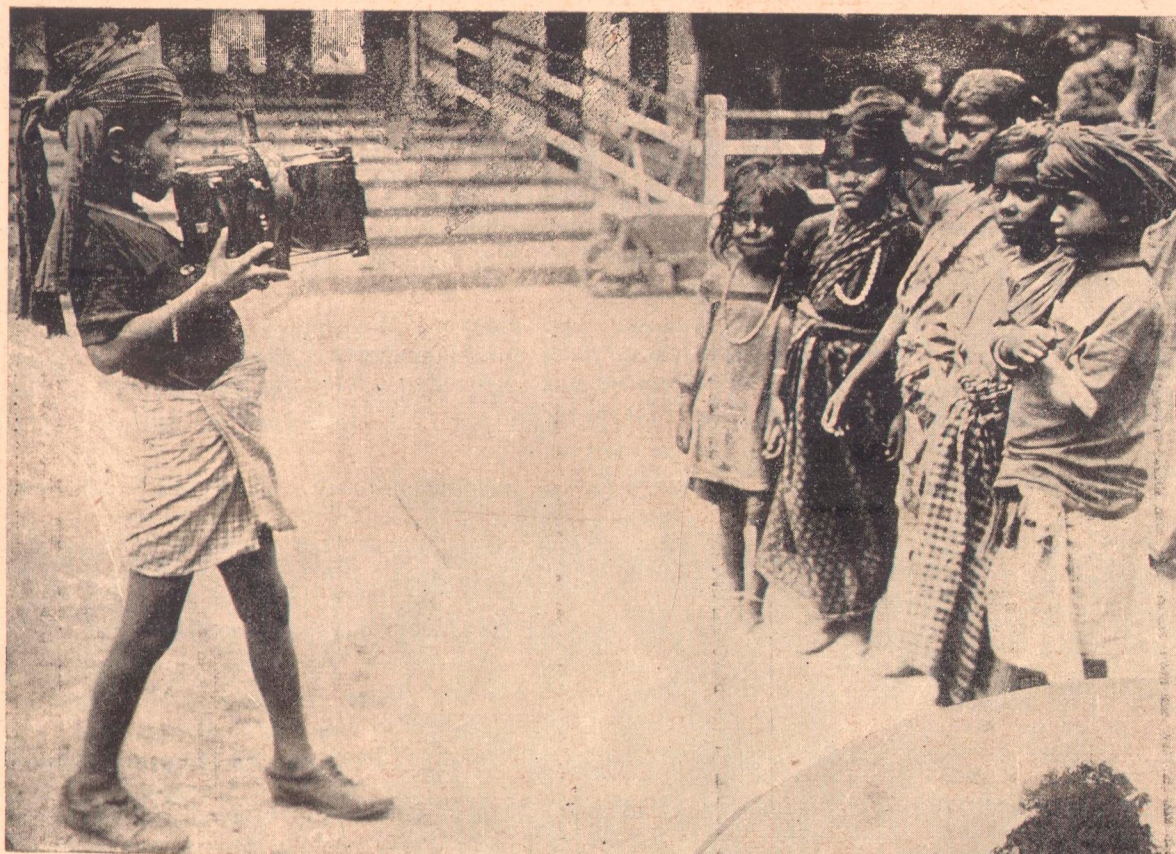
Ніч знову розсходилася й співала.

Зморені хлопці лежали навколо
вогнища, прикривши брилями лиця.
Чулося рівне дихання. Я порішив,
що вони сплять. Але пройшла хви-
лина й один з них, швидко ски-
нувши бриля, підвівся й запитав:

— Ну, а спас же тебе хто?

Чутно було по тому, що він
до дрібниць переживав оповідання
свого товариша.

— Не знаю — вже спокійно від-

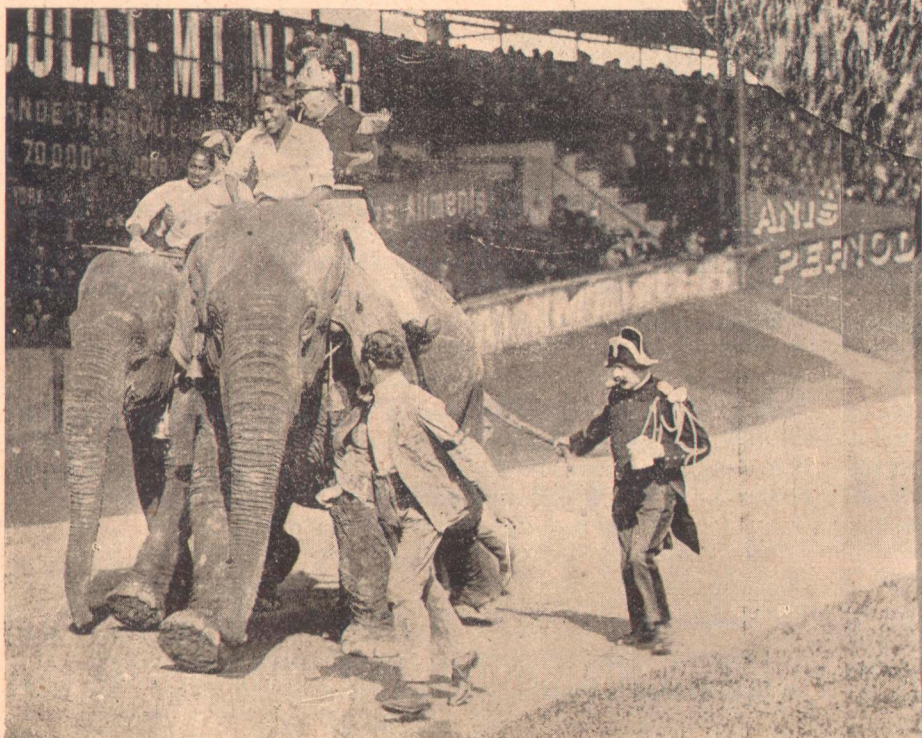

Кук—генеральний секретар союзу
гірників в Англії.

Всесвітня
ілюстрація.

Всесвітня ілюстрація.

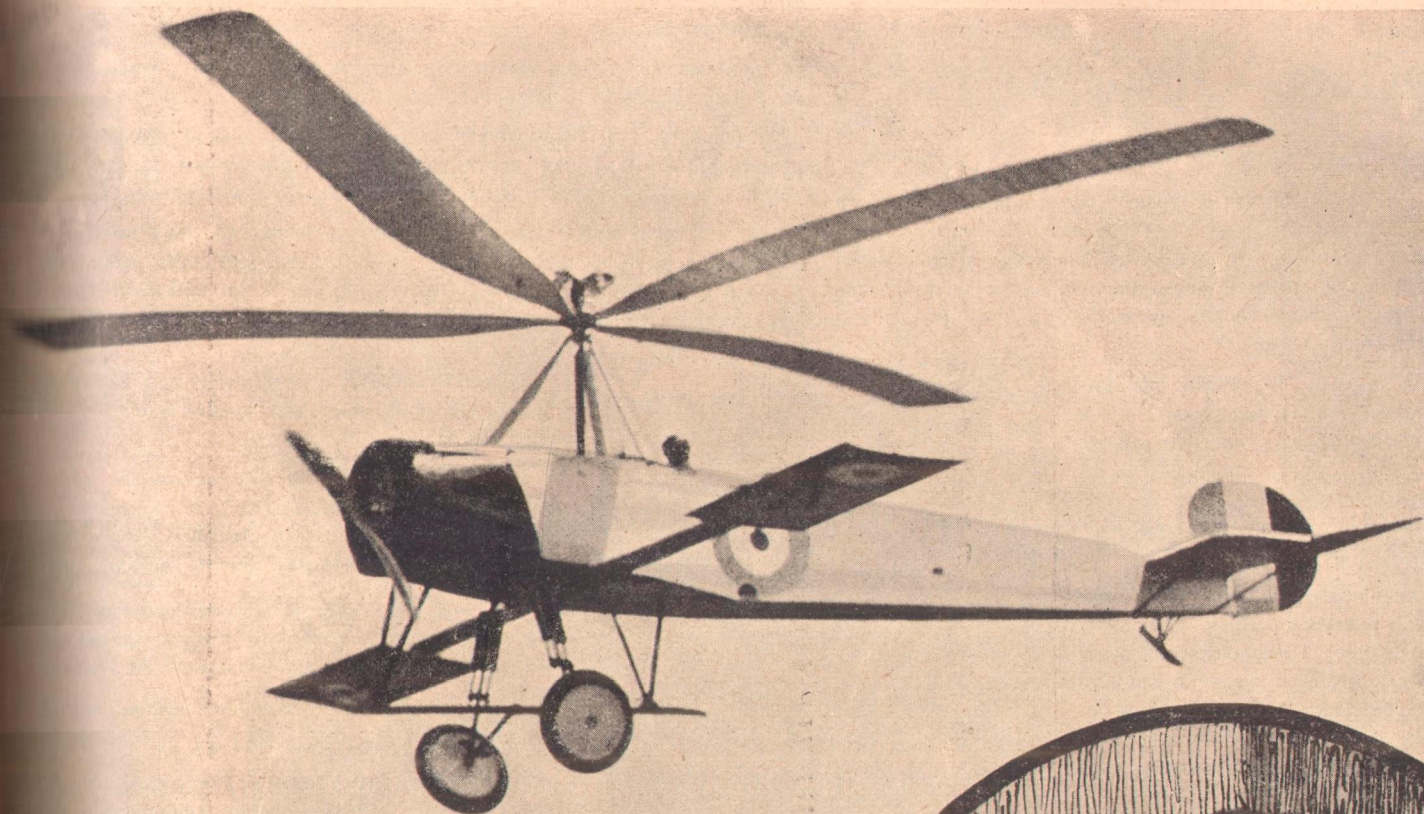

Угорі ліворуч,—на індійській виставці, що зараз відбувається в Берліні, хлопчик-індусь знімає своїх товаришів.

В центрі,—італійський диктатор Муссоліні демонструє свою ніби зацікавленість урожаєм в Італії. Разом з королем він оглядає лани. Але ми знаємо, цього фашистського артиста, що фальшиво намагається грати ролю друга народу.

Праворуч,—новий прем'єр Єгипту Одді-паша Еген та міністер чужоземних справ.

Угорі,—перший аероплан з крилами, зробленими по типу млинових. Цього літака демонстрував в Англії відомий літун Куртей.

В колі,—новий військовий міністер Франції Гільома.

Внизу ліворуч,—рекорд будівлі будинків. Цей двоховерховий будинок на 6 кімнат збудовано міжнародньою кооперацією будівельних робітників за 3 1/2 дня. Працювало 42 робітн.

Праворуч,—колишній посол Естонії в СРСР Бірк, що зробив викриття політики Естонського уряду проти Радянського Союзу.

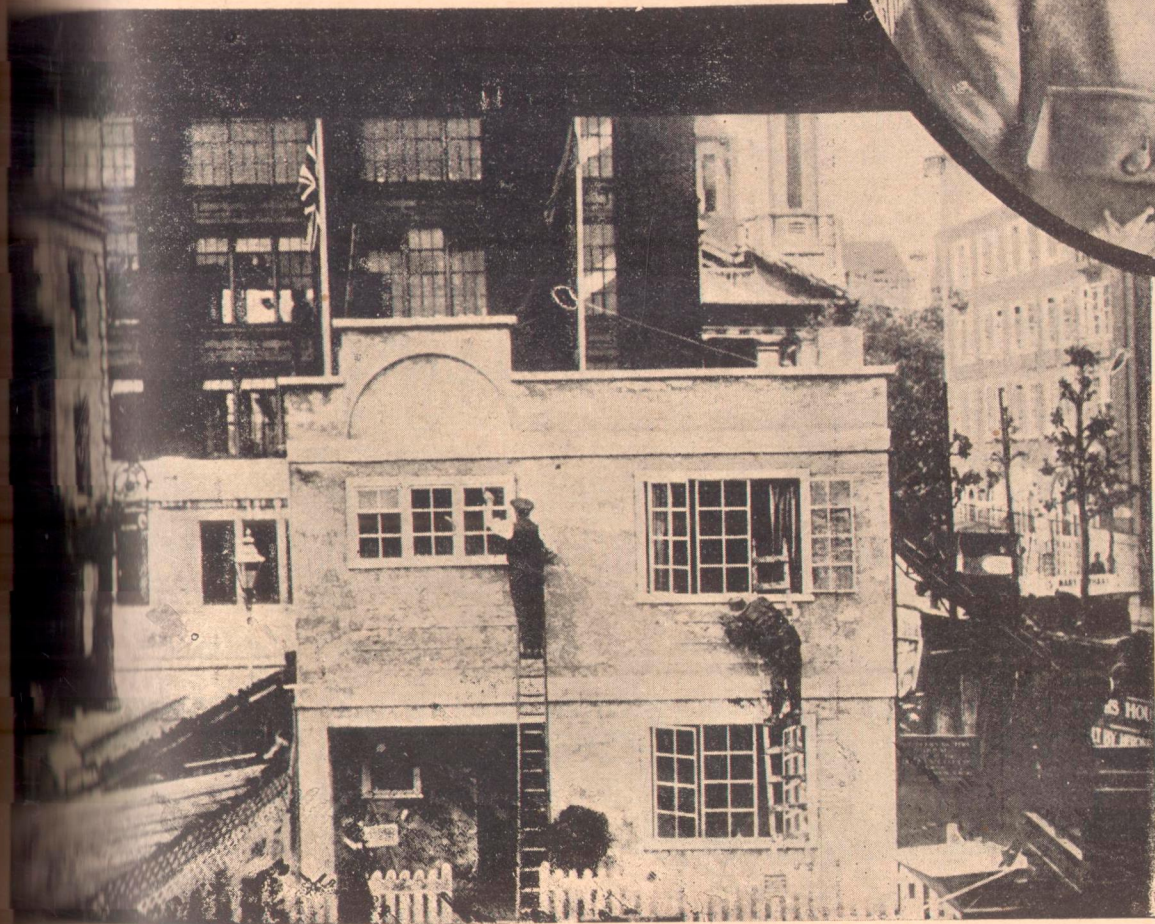
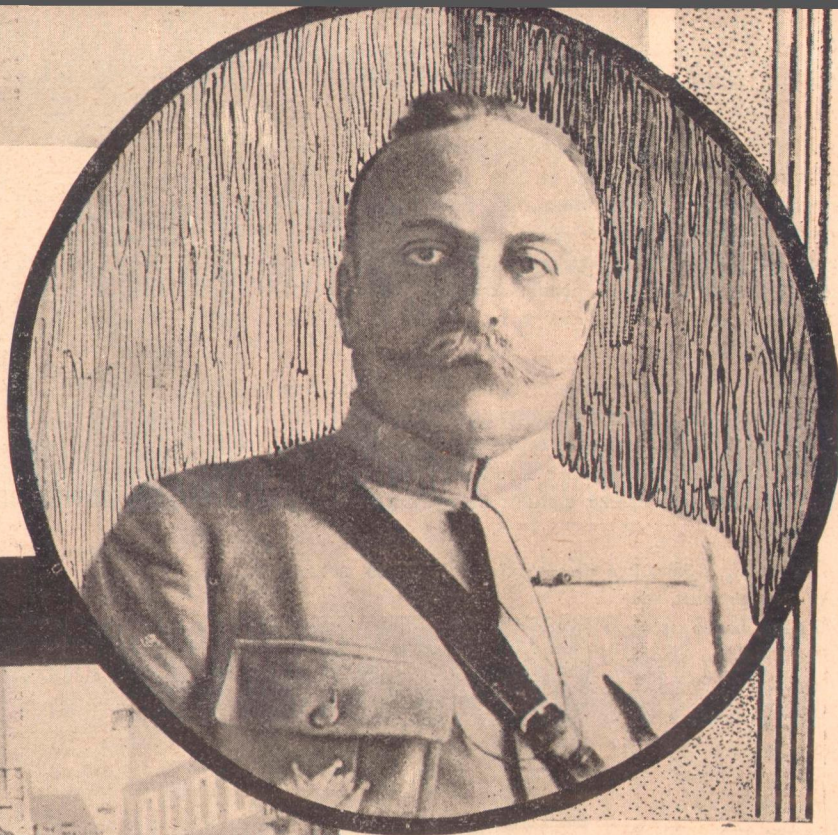

Угорі,—перший аероплан з крилами, зробленими по типу
млинових. Цього літака демонстрував в Англії відомий літун
Куртей.

В колі,—новий військовий міністер Франції Гільома.

Внизу ліворуч,—рекорд будівлі будинків. Цей двохповер-
ховий будинок на 6 кімнат збудовано міжнародною кооперацією
будівельних робітників за $3\frac{1}{2}$ дня. Працювало 42 робітн.

Праворуч,—колишній посол Естонії в СРСР Бірк, що зробив
викриття політики Естонського уряду проти Радянського Союзу.

Пабло Пікассо

(Стаття А. Альфа).

Пабло Пікассо мало не найвідоміший з сучасних художників. Проте, його цінять дуже різно. Є багато протилежних гадок про нього. Багато критиків вважають Брака (також дуже відомий французький художник), а не Пікассо за дійсного основателя й вождя кубізму, — „винахідником“ його. За теоретика кубізму його також не можна вважати, — на цьому полі з більшим успіхом виступали Глез і Метценже.

Проте, коли питання про те, хто дійсно був натхненним вождем найбільшої течії в мистецтві довоєнного часу і спірне, то все таки, безперечно, що в особі Пікассо ми маємо художника, найчутливішого в своїй творчості, який найчутливіше, найгнучкіше й найяскравіше відбив увесь розвиток французького мистецтва нашого віку.

Особливо велике значіння має він за межами Франції. Як рішуче ні виступав кубізм у Франції проти старих естетичних теорій і художніх шкіл, як не виразно він підкреслював своє завдання навчити людей інакше бачити, — все таки він був кінцевим наслідком всього розвитку французького мистецтва, все таки він зв'язаний певною малярською традицією з усіма старими французькими художніми течіями.

Від існування малярських традицій залежало те, що Пікассо не був у Франції „монопольним“ виразником кубізму, що він працював і розвивався серед багатьох значних художників, які не завжди навіть формально прилучали себе до школи кубізму, але разом з ним визначали лице молодого французького мистецтва, часто доповнюючи й вирівнюючи лінії розвитку французького кубізму, як от Матіс, Майоль, Маркс, Дерен та інші.

Коли для французьких художників Пікассо був тільки прапором, тільки найхарактернішим представником нової течії, разом з багатьма іншими, то за межами Франції, особливо в Росії й Німеччині, Пікассо до війни був майже єдином взірцем для лівого мистецтва.

хопили й відчули тільки один бік цього кубізму, тільки один з моментів його розвитку.

Приймається тільки аналітичні картини Пікассо, що розкладають предмет, який малюють, на малярські елементи.

Забувають, що Пікассо ще в свій ранній, так званий „голубий період“ розвитку, працював над картиною, як над синтетичним цілим, прагнувши до того, щоб побудувати її найбільш переконуюче малярськи.

Французький кубізм завжди підкреслював свою наслідну залежність від старих художніх шкіл, — російський же разом з італійським, відкидали усі художні традиції і все старе в мистецтві, часто прикриваючи богемським радикалізмом — „революційністю“ брак самостійного художнього аналізу й культури.

Цікавий анекдот з життя Пікассо найкраще характеризує цю різницю між французьким і російським кубізмом.

Приїхавши до Парижу й зайшовши до Лувру, Ларіснів — один з найвидатніших представників російського кубізму того часу — побачив художника, який старанно копіював картину одного з старих майстрів.

— „Нащо ви списуєте старих майстрів?“ — сказав Ларіснів, — „коли у вас, у Франції, можна вчитися в таких великих сучасних художників, як Пікассо?“

— „Я сам Пікассо“ — відповів чужинець остовпівши Ларісневу.

Цим неповним засвоєнням і нерозумінням кубізму і пояснюються той галас, що утворився з приводу переходу Пікассо до класицизму і Енгра.

Критики всього світу заявили: „Пікассо зрадив кубізм, Пікассо перестав бути його вождем“.

Коли в новіших творах Пікассо і можна побачити якийсь поворот, то цілком не несподіваний. Коли гадати на його ранні твори „голубого періоду“, написані під сильним впливом старих еспанських майстрів, то між ними і його новішими творами можна вбачити вирізний зв'язок. І в його останніх творах видно саме прагнення найповніше охопити і передати малярський обсяг, збудувати те, що він зображає, простіше в картині, а в малюнку — виразною лінією одразу жувати обсяг.

Але Франція, після війни, вже не та, якою була

слідком всього розвитку французького мистецтва, все таки він зв'язаний певною малярською традицією з усіма старими французькими художніми течіями.

Від існування малярських традицій залежало те, що Пікассо не був у Франції „монопольним“ виразником кубізму, що він працював і розвивався серед багатьох значних художників, які не завжди навіть формально прилучали себе до школи кубізму, але разом з ним визначали лице молодого французького мистецтва, часто доповнюючи й вирівнюючи лінії розвитку французького кубізму, як от Матіс, Майоль, Марке, Дерен та інші.

Коли для французьких художників Пікассо був тільки прапором, тільки найхарактернішим представником нової течії, разом з багатьма іншими, то за межами Франції, особливо в Росії й Німеччині, Пікассо до війни був майже єдином взірцем для лівого мистецтва.

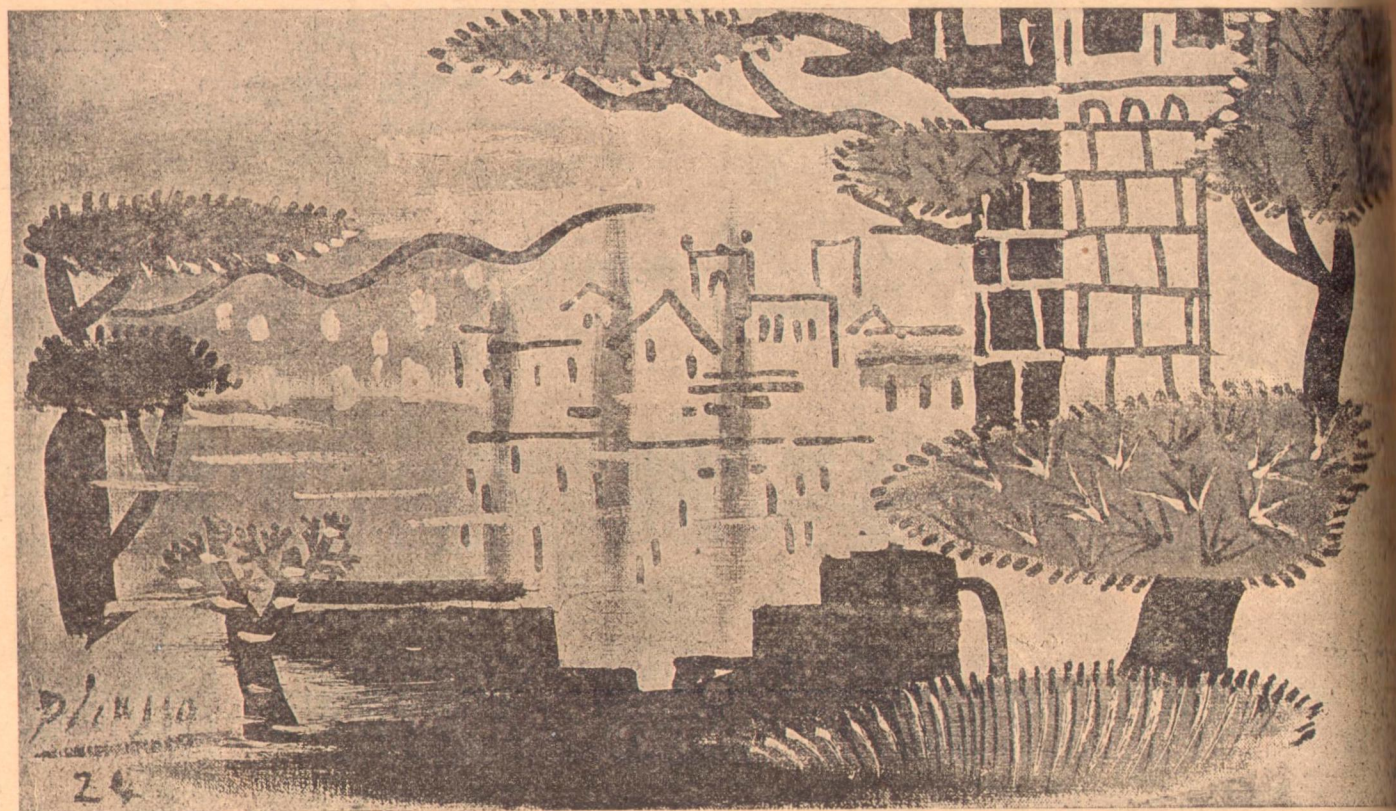
Засвоєння кубізму в цих країнах було до певної міри поверховим, неглибоким, часто механічним, а не органічним.

Замість живої малярсько-цінної течії, в них розвивається кубістичний штамп, — трафарет, що його доводять до абсурду однаково відомі і в Росії, і в Німеччині художники безпредметники (супрематисти) Малевич і Кандінський, які по суті вже покинули реальний ґрунт малярства і стали схоластиками малярської теорії.

В Росії, Німеччині та в Італії, де задовго до кубізму вже було ліквідовано всякі художні традиції (зокрема в Росії їх убив уряд), — молоді художники перейняли виключно критичний, аналітичний бік французького кубізму; вони ви-

Портрет Пабло Пікассо.

Пабло Пікассо.

Ларісневу.

Цим неповним засвоєнням і нерозумінням кубізму і пояснюються той галас, що утворився з приводу переходу Пікассо до класицизму і Енгра.

Критики всього світу заявили: „Пікассо втрапив у кубізм, Пікассо перестав бути його вождем“.

Коли в новіших творах Пікассо і можна побачити якийсь поворот, то цілком не несподіваний. Коли йти на його ранні твори „голубого періоду“, наприклад, під сильним впливом старих іспанських майстрів, то між ними і його новішими творами можна вбачити певний зв'язок. І в його останніх творах видно саме прагнення найповніше охопити і передати малярський обсяг, збудувати те, що він зображав, просторовно в картині, а в малюнку — виразною лінією одержувати обсяг.

Але Франція, після війни, вже не та, якою була в період розквіту кубізму; і в мистецтві, в

і взагалі в усім
людському житті,
і більше й більше
зростається еле-
мент реакції, кон-
серватизму і пасе-
їзму.

Пікассо, якого
вважали кубізму зро-
блячи його чутливе
сприйняття на всяку
мудру громадського
життя й смаку, в
своїх останніх тво-
рах відбив це пере-
раження повоєнної
Франції.

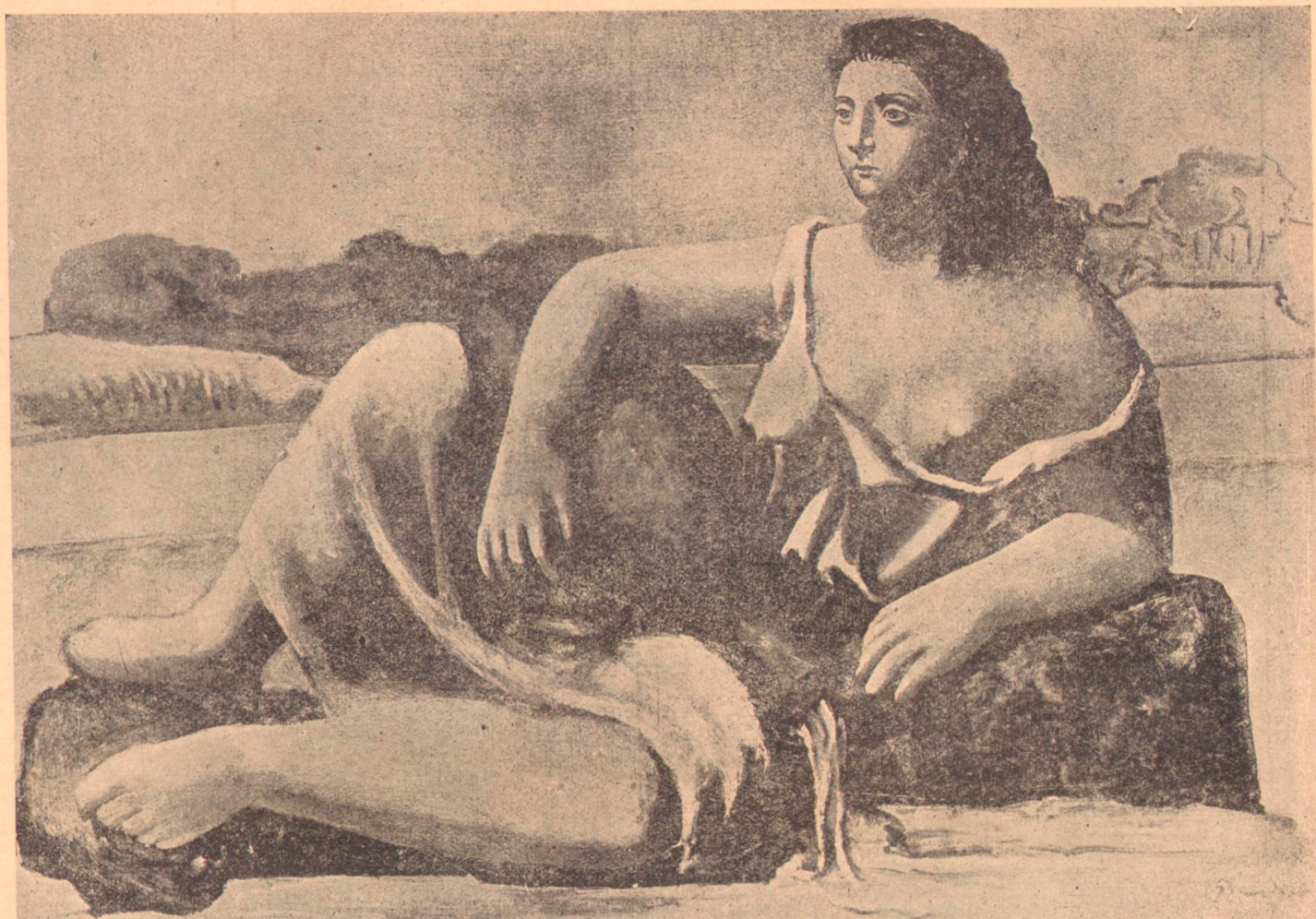
Останні твори
Пікассо мають в
своєму кубізм, в
своєму кубізм, в
своєму розвитку, схи-
ляються до класи-
цизму.

Не випадково
Пікассо виголосив
своє „назад до
Енгра“: Енгр з його
визначним, сталим
мастерством, най-
краще відповідає
вимогам повоєн-
ної Франції до
відновленого
художньо-закінче-
ного мистецтва.

Один з найві-
дніших німецьких критиків Отто Граутоф дуже влучно зауважив, що кубізм
має внутрішній потяг до класицизму й академізму.

Кубізм, як і академізм, завжди шукав художніх канонів.

Це невисоке мистецтво епохи класицизму, все таки головна властивість
„16-го століття“ не має свого власного осального

Пабло Пікассо,

Легенда. 1922.

Не випадково Пікассо виголосив слово — „назад до Енгра": Енгр з його вимовним, сталим надтерством, най-краще відповідає вимогам повоєнної Франції до відновленого формально-закінченого мистецтва.

Пабло Пікассо,

Легенда. 1922.

Один з найвідачіших німецьких критиків Отто Граутоф дуже влучно зауважив, що кубізм завжди мав внутрішній потяг до класицизму й академізму.

Кубізм, як і академізм, завжди шукав художніх канонів.

Належне мистецтво епохи класицизму, все таки головна властивість цієї епохи була її „відбитість". Класицизм не має свого власного реального світу до життя, а лише відбиває, переломлює, крізь призму своєї епохи, світ старої Греції і Відродження—вчитьс'я треба у них. При чому, вивчаючи це старе мистецтво треба знати, що воно, до певної міри, відвертається від реального життя, відмежовується від нього художнім каноном, холодом форми, штучно побудованих.

В цьому він схожий і рідний з кубізмом.

Кубізм після Сезанна також увесь побудований на вивченні старого мистецтва, на вивченні й розкладенні законів будування картин.

Власного підходу до життя, самостійних очей, самостійного чуття—кубізм не має і в цьому він внутрішньо рідний класицизму і звідси неминучий прихід до Енгра.

Пікассо, як і завжди, раніш усіх і виразніше за всіх виявив цей новий напрям французького мистецтва.

Грім війни і події повоєнного періоду розкидали раніш з'єднану групу мистців в різні боки.

Частина з них стала „сюрреалістами", злилася з комуністичною групою Енкари і шукає самостійного революційного виходу з „мертвого штилю" повоєнної Франції. Частина заразилася апокаліптичними, містичними настроями цього експресіонізму.

Важливість шукає нового класицизму—спокійного урівноваженого-мистецтва.

Для цієї групи Пікассо й досі залишається вождем.

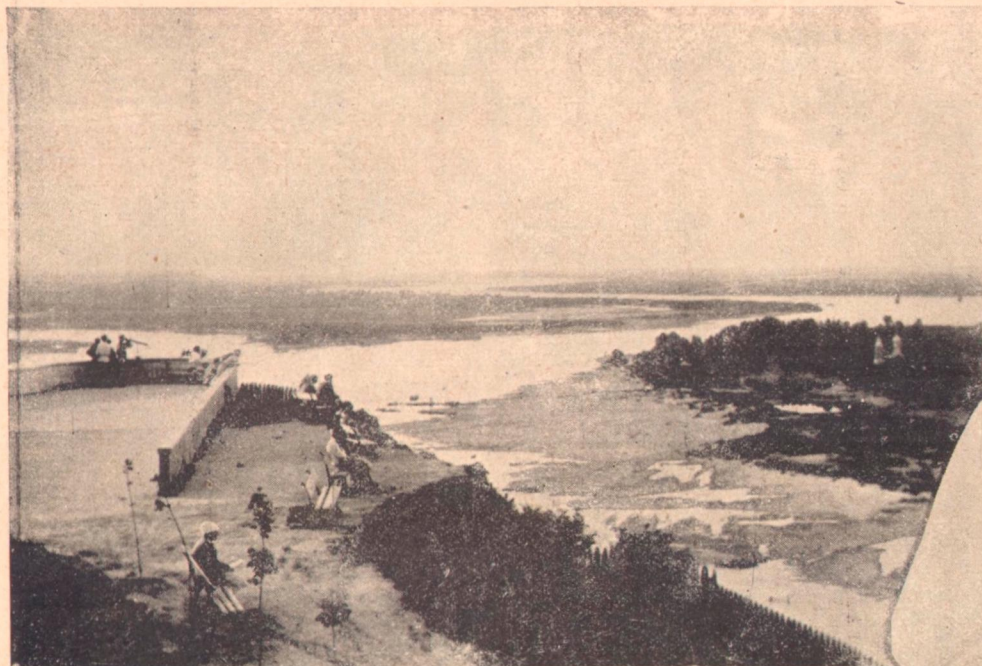
Але, коли Пікассо, в його творах, рятує його темперамент художня інтуїція, то більшість його послідовників мають лише художній шаблон.

Якщо твори Пікассо все ще мають художню цінність, то роботи його послідовників тільки ілюструють сутінки повоєнної Франції.

Пабло Пікассо.

Малюнок.

Київ— Дніпро— Сонце

Місто Київ—це мистецький твір..
Особливо влітку, коли задніпров-
ські далі прослалися зеленою необ-
межністю і пестливо горують на
сонці своїми водяними боками
Дніпро. Він несе на своїй холодній,

Київ— Дніпро— Сонце

Місто Київ—це мистецький твір..
Особливо влітку, коли задніпров-
ські далі прослалися зеленою необ-
межністю і пестливо горують на
сонці своїми водяними боками
Дніпро. Він несе на свій холодний,

прозорій спині могутні паро-
плави і невтомно гонять, гонять
вниз важкі плоти лісу.

Дніпро працює, допомагає
нашому господарству; влітку
„нагрузка“ йому величезна.

А соняшні піскові чисті бе-
реги заповнено людом.

Люд київський службовий по-
де кілька годин живе влітку на
березі Дніпра, на пляжах.

Після робіт жвавою юрбою
поспішають на соняшне повітря,
на човни.

Фотогр. О. В. Зерн

Угорі—кравид на Дніпро з пролетарського саду в Києві. Нижче—з царського пам'ятника Кочубею та Іскрі зняли ці постаті
і тепер Іскра „стерезе“ київську електростанцію. Праворуч—на пляжі, під пекучим сонцем. Нижче—ідуть плоти.

„Куємо кращу долю“

(Дитяче містечко ім. Комінтерну).

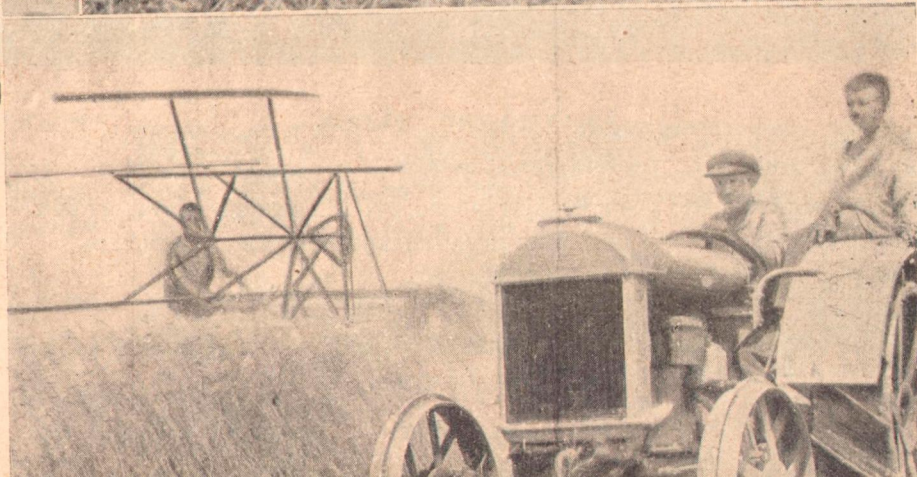

Недалеко
від Одеси, на
в. Великий
Фонтан, там,
де були
роботи
будівництва,
розкинуто
дитяче
містечко
ім. Комін-

терну. Це містечко, в якому біля 1.500 дітей, складається на невеличкій державу, правда, мікроскопічну.

Написали в себе, в містечку, гасло: „Куємо кращу долю“. І, справді, є в них різбяр—самобутнє хлоп'я—вирізбив з каменю погруддя Леніна. Зліпив він і серце, шлунок та легені—зовсім мов нату-рально. Тепер діти, порозфарбувавши їх, вчать по них.

Є в дітей і оркестр. Духовий. Справжній, не смійтеся, і так грає в часи відпочинку, що аж серце радіє...

Недалеко
від Одеси, на
вист. Вели-
кого Фонта-
на, там, де
раніш були
робітники
з Туркестану,
зараз розки-
дані дитя-
чі містечко-
ва Комін-

терну. Це містечко, в якому біля 1.500 дітей, скидається на невеличку державу, правда, мікроскопічну.

Написали в себе, в містечку, гасло: „Куємо кращу долю“. І, справді, є в них різбяр—самобутнє хлоп'я—вирізбив з каменю погруддя Шевченка. Зліпив він і серце, шлунок та легені—зовсім мов натурані. Тепер діти, порозфарбувавши їх, вчать по них.

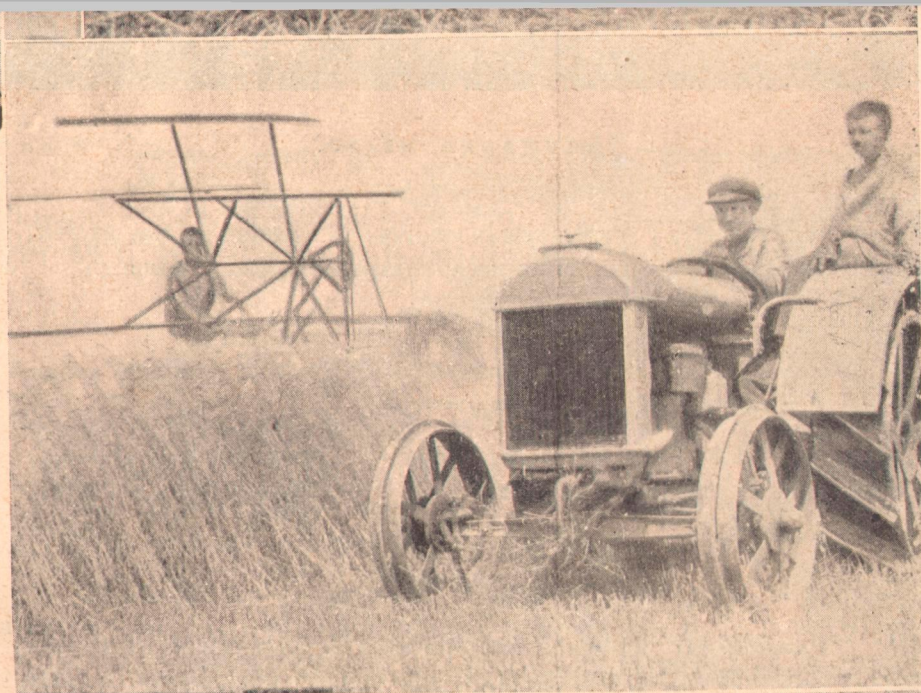
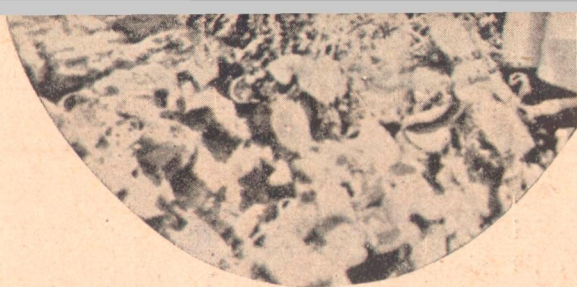
Є в дітей і оркестр. Духовий. Справжній, не смійтеся, і так грає в часи відпочинку, що аж серце радіє...

На 12 верстов від Одеси, коло Дальника, містечко має свій театр, реманент, город...

Кутір великий—450 десятин. Там діти збирають те, що самі висіли й посадили своїми маленькими руками.

Ну, а трактор, як вам це подобається? Самі сіють, самі жнуть, самі молотять. Цього року врожай незвичайний: пудів 200 озимої пшениці з десятини.

Ш. Л.

Зачумлене місто.

Історія розвитку капіталістичного, як і кожного міста, цікава, як історія боротьби людини з несприятливими силами природи.

Найяскравіше це відбивається на Ріо-де-Жанейро.

Роскішна, тепер, столиця Бразилії в свій час уславилась серед усієї Європи як найбільше джерело чуми.

В 1890-х роках від жовтої пропасниці та інших хвороб тут щороку гинуло десятки тисяч люду.

Ріо-де-Жанейро було цілком відмежовано від інших міст

Історія міста.

Місто розташовано на березі бухти, що врізається на 30 кілометрів.

Завширшки бухта—23 кіл.

Ліворуч гавані висяються гранітові скелі, праворуч „Санта Крац“.

Навколо бухти збудовано чотирі міста: на піскуватому Ріо-де-Жанейро і Nictleroy.

Два інших — Петрополіс, Терезополіс, що з'являються

Історія розвитку капіталістичного, як і кожного міста, цікава, як історія боротьби людини з несприятливими силами природи.

Найяскравіше це відбивається на Ріо-де-Жанейро.

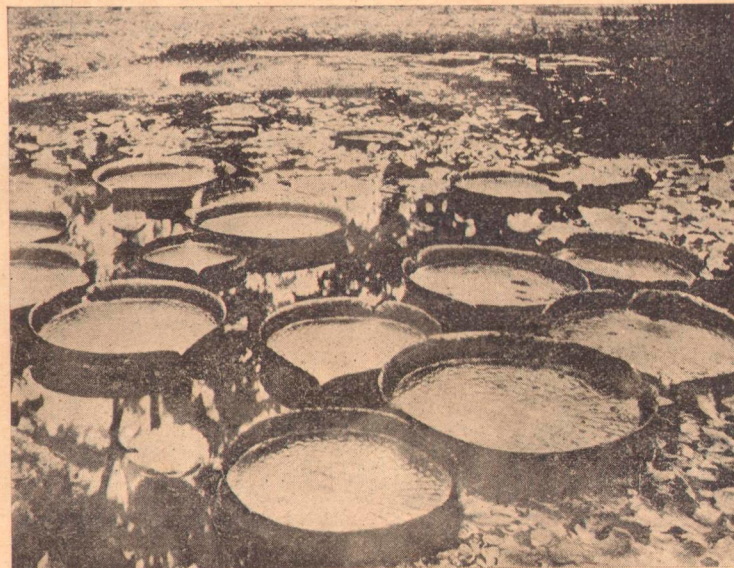
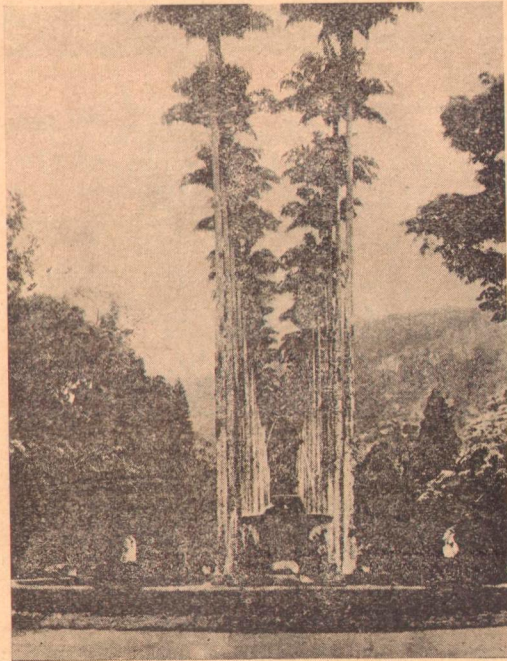
Роскішна, тепер, столиця Бразилії в свій час уславилась серед усієї Європи як найбільше джерело чуми.

В 1890-х роках від жовтої пропасниці та інших хвороб тут щороку гинуло десятки тисяч людей.

Ріо-де-Жанейро було цілком відмежовано від інших країн.

Епідемія чуми, віспи перетинала сюди дорогу чужоземцям.

Тепер — Ріо-де-Жанейро — найбільший комерційний центр, не лише Південної Америки, але й усього американського континенту. Цікаво простежити, якими етапами розвивалось це місто, що досягло теперішнього розквіту.

Парки й сади Ріо-де-Жанейро. Головна алея з королівських пальм в ботанічному саду. Квіти й листя водяної рослини Вікторія Регія в басейні парку Кепта-де-Боа Віста.

Місто розташовано на березі бухти, що врізається на 30 кілометрів.

Завширшки бухта—23 кіл.

Ліворуч гавані висяться гранітові скелі, праворуч „Санта Крац“.

Навколо бухти збудовано чотири міста: на піскуватому Ріо-де-Жанейро і Nictleroy.

Два інших — Петрополіс, Терезополіс, що з'явилися літніми резиденціями, — на гірському хребті.

Ріо-де-Жанейро починає ширитися ще за імперіалізму на початку 19 сторіччя.

Вперше відкривається порт для зовнішнього торгівлі, королівська друкарня, хемічна лабораторія, бібліотека.

В місті тоді було понад 40 тисяч мешканців.

Після доби війн Бразилія стає незалежною від Португалії.

За цим — новий етап розвитку Ріо-де-Жанейро.

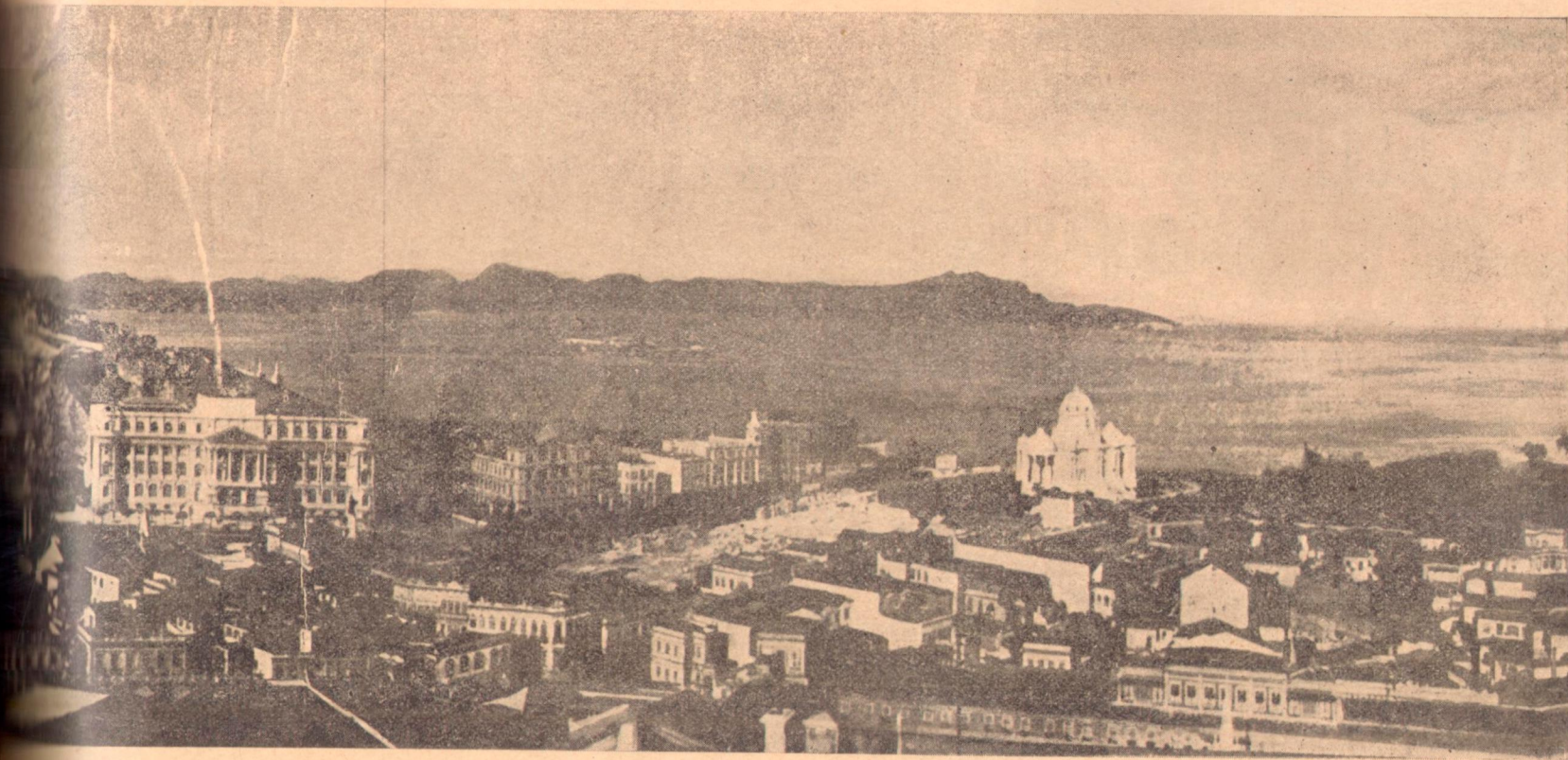
Особливо місто розвивалося в часи панування династії Імператора (1831—1889).

Далі, за часів імперії, було проведено телеграф, збудовано газовий завод, першу залізничну дорогу до Америки.

Одночасно було задіяно асенізація міста, виконаний канал.

Згодом зміцнюються форти, будують верфи.

За республіканського режиму (1889 р.) Ріо-де-Жанейро більше припало громадянським війнам.

приступлено до поширення вулиць, перебудови міста, встановлено гігієною...

існують різні лікарські місії за головуванням Освальда Крюца, існують різні плани оздоровлення міста, боротьби з різними хворобами, що спричиняються до жовтої пропасниці.

будують нові вулиці, будівлі, за проектами різних інженерів місто розвивається.

Місто тепер.

Тепер 1 1/2 мільона мешканців. Місто все міцніше й розвивається. Залізниця від Ріо-де-Жанейро до Сан-Пауло росташована в горах. Ліси закривають обрії.

приступлено до поширення вулиць, перебудови міста, встановлено гігієною...

існують різні лікарські місії за головуванням Освальда Крюца, існують різні плани оздоровлення міста, боротьби з різними хворобами, що спричиняються до жовтої пропасниці.

існують нові вулиці, будівлі, за проектами різних інженерів місто змінюється.

Місто тепер.

Тепер 1 1/2 мільона мешканців. Місто все міцніше й розвивається. З'явилася залізниця від Ріо-де-Жанейро до Сан-Пауло росташовано в лісах. Ліси закривають обрії.

Лісами вкрито гори біля Тіюка, що спадають кручами до моря.

Видом окіяна розкидано красиві будиночки дачних селищ.

Вночі ходять день і ніч без перестанку, розвозять мешканців в дачні селища.

Місто росташувалось в горах. Ці гори заважали розвитку міста.

Люди стали вимагати, щоби було знищено де-які гори.

Приступлено до роботи. Робота важка надзвичайно.

Великі насоси викидають для цього великі струміні води, роз'їдають скелі. Машини б'ють камінь і скидають вниз.

Порту цементовано на десятки кілометрів... Море запрягли для зміцнення Бразилії веде ще до ширшого зміцнення Ріо-де-Жанейро. Місто щороку займає нові землі.

Нових будівель росте в різних кварталах міста.

Зміцнення міста велося протягом 25 літ. Весь цей час безперервно робились різні заходи, вживались плани для захисту міста від нападів.

Тепер є й наслідки тієї роботи по поліпшенню міста. Рівні вулиці, вперевеке добре налагодженим рухом трамваїв, авто, автобусів, везуть за околиці до прекрасних краєвидів приморської приrody. Туди де розсипалися уступами і спадами гори, де синіми струмками таткано обрій.

Один з чудових краєвидів околиць Ріо-де-Жанейро. Місто омиває бухта, в глибині:—гора Корковадо верхівлю вкрито хмарами, а по всій горі ростуть ліси...

І звідси, здалеку з дачних місць видно як в порт приходять пароплави зі всіх кінців земної кулі і чути як шумить місто. Мабуть найцікавіше й красиве — місто — Ріо-де-Жанейро.

Л. Соф.